

РОЗДІЛ 4 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.01:336.226.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-10>

Баранов С. М.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

СУТНІСТЬ ДОХОДІВ ТА ПРИБУТКУ НЕПРИБУТКОВИХ УСТАНОВ ТА ПІДХОДИ ДО ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Неприбуткові організації незалежно від організаційно-правової форми починають відігравати значну роль у соціально-політичному та економічному житті сучасних держав. Такі організації сприяють розвитку громадського суспільства та свободи слова, також вони можуть бути інструментом реалізації як довгострокових, так і короткострокових цілей держави або групи осіб, поєднаних за певною ознакою. Саме тому нормативно-правове та податкове врегулювання діяльності неприбуткових організацій є важливим чинником їх розвитку та служить інструментом контролю діяльності неприбуткових установ з боку держави. У статті проаналізовано підходи до визначення поняття прибутку неприбуткової установи, можливі джерела отримання прибутку неприбутковою установою відповідно до чинного законодавства та особливості виплати винагород працівникам неприбуткових установ.

Ключові слова: неприбуткова організація, прибутковість, дохід, джерела отримання доходу, дохід неприбуткової установи.

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку соціальних інститутів в Україні все більш актуальною стає проблематика організації діяльності неприбуткових установ, оскільки саме вони прямо чи опосередковано впливають на формування громадського суспільства та на його настрої. Більше того, неприбуткові організації можуть діяти як в інтересах окремо взятої групи осіб, так і в інтересах держави або міждержавних союзів. Таким чином, нормативне регулювання діяльності неприбуткових організацій має велике значення для будь-якої держави та сприяє реалізації як тактичних, так і стратегічних цілей. Наприклад, визнавши неприбутковими організації, що сприяють фізичному розвитку населення (приватні спортивні майданчики, спортзали, заклади фізичної реабілітації) та встановивши контроль над цінами у цій галузі, держава стимулюватиме появу більшої кількості спортивних установ, що у довгостроковій перспективі матиме вплив на середню тривалість життя, а отже, позитивно вплине на економіку через збільшення терміну продуктивності робочої сили.

Упродовж останніх п'яти років нормативна база щодо регулювання діяльності неприбуткових установ зазнала значних змін. Так, відбулися зміни у державному регулюванні джерел надходження ресурсів до неприбуткових установ. Зі зміною законодавчої бази все гостріше постає питання, яку частину доходів уважати прибутками та як можна уникнути ситуації, коли неприбуткова установа може втратити свій неприбутковий статус.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у теорію організації діяльності неприбуткових установ зробили такі вчені, як О.П. Подцерковний, О.О. Квасницька, Б.А. Дадашев, А.О. Пантелеймоненко, О.О. Величко, О.А. Поліщук, О.С. Колесов, Д. Еспрін-Андерсен, К. Арроу та ін.

Проблематиці бухгалтерського обліку та оподаткування діяльності неприбуткових установ присвячено дослідження таких учених, як В.В. Сопко, С.О. Левицька, В.О. Кайзерман, Ю.А. Кузьмінський, В.П. Завгородній, Ф.О. Ярошенко, М.А. Науменко, Л.Г. Ловінська, Я.В. Олійник, В.Н. Пархоменко, М.І. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, С.В. Свірко та ін. Проте варто наголосити, що проблематика організації діяльності неприбуткових установ потребує подальшого активного дослідження, оскільки середовище, у якому здійснюють свою діяльність такі організації, є досить динамічним що, своєю чергою, призводить до постійних модифікацій цілей та мети діяльності неприбуткових інституцій, а отже, до необхідності пошуку нових підходів до визначення та регулювання неприбуткової діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень щодо організації бухгалтерського обліку, податкового менеджменту та бюджетування діяльності неприбуткових установ, проблема категоризації доходів таких організацій досі залишається відкритою через значну динамічність ринку, що призводить до необхідності диверсифіка-

ції джерел фінансування діяльності неприбуткових організацій.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є систематизація нормативних вимог щодо джерел отримання доходів неприбутковою організацією, аналіз існуючого алгоритму обрахунку результатів діяльності комерційного підприємства та адаптація такого алгоритму до особливостей неприбуткової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Концепція прибутку неприбуткової установи (далі – НПУ) і, як наслідок, виникнення податкового зобов'язання зі сплати податку на прибуток у НПУ може на перший погляд здатися абсурдною та нелогічною, але лише з першого погляду. За самоназвою може здатися, що прибуток як категорія не є елементом діяльності неприбуткових організацій. Виходячи із власного досвіду людини, яка неодноразово була залучена до аудиту звітності неприбуткових установ, можна стверджувати, що, як правило, у Звіті про фінансові результати (незалежно від концептуальної основи складання) показник по рядку 2350/2355 «Фінансовий результат до оподаткування: прибуток/збиток» дорівнює нулю. Справа в тому, що для більшості неприбуткових установ єдиним джерелом фінансування статутної діяльності є кошти, що отримані у вигляді цільового фінансування. Саме така категоризація отриманих коштів є причиною нульового фінансового результату, оскільки доходи від отриманого цільового фінансування повинні визначатися у міру понесення витрат на реалізацію мети, на яку були залучені такі ресурси. Проте на практиці ми інколи затикаємося з тим, що у звіті про фінансові результати може стояти значення, що не дорівнює нулю, тобто неприбуткова установа у фінансовій звітності все-ж таки може відобразити прибуток або збиток.

З огляду на вищевикладене спостерігається фактична можливість відображення прибутку неприбуткової установи на рахунках бухгалтерського обліку.

Для того щоб дослідити особливості визначення прибутку у неприбутковій діяльності, перш за все варто розглянути класичні підходи та концепції визначення прибутку, що домінують у сучасній системі знань про економіку.

В економічній теорії існує безліч підходів до визначення прибутку. Так, наприклад, Й. Шумпетер уважав, що прибуток є монополістичним доходом, який виникає за застосування науково-технічних досягнень [1, с. 32]; К. Маркс стверджував, що прибуток – це надлишок виручки над витратами капіталу, який безоплатно присвоюється власником засобів виробництва [2, с. 43]; Ф. Найт визначав прибуток як винагороду підприємця за прийняття рішень в умовах невизначеності [3, с. 359]; натомість П. Самуельсон стверджував, що під прибутком слід розуміти дохід від факторів виробництва, винагороду за підприємницьку діяльність та впровадження ново-

введень [4, с. 384]. Аналізуючи класичні підходи до визначення прибутку, не можна не звернути увагу на те, що такі дефініції були введені здебільшого для описання підприємницького прибутку, тобто такого прибутку, отримання якого є метою діяльності суб'єкта господарювання, оскільки такий прибуток спрямовується на поліпшення фінансового благополуччя або задоволення потреб власників підприємств чи організацій.

Наведені вище визначення є нерелевантними для визначення прибутку НПУ, тому що для здійснення своєї мети неприбуткової установі зовсім не обов'язково користуватися досягненнями науково-технічного прогресу; надлишки, отримані від діяльності таких інститутів, відповідно до законодавства, не можуть бути присвоєні власниками засобів виробництва (більше того, засновники НПУ можуть не мати у розпорядженні засобів виробництва, що повинні бути залучені до діяльності. Наприклад, метою діяльності НПУ може бути акумуляція коштів для закупівлі медичного обладнання та передачі його у спеціалізовані центри); звичайно, керівництво НПУ приймає рішення в умовах невизначеності, але не ставить перед собою ті цілі, які перед собою ставить підприємець.

Таким чином, очевидно, що термін «прибуток» потребує окремої дефініції, коли йдеться про неприбуткові установи. Перш за все варто звернути увагу на те, що в контексті НПУ прибуток варто розглядати з позиції мети діяльності таких організацій. Так, відповідно до ст. 133.4 Податкового кодексу України, неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі – неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

- утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

- установчі документи якої <...> містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників <...>, членів такої організації, працівників (окрім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних із ними осіб;

- установчі документи <...> передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону <...>, або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення);

- внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій [5, ст. 133].

З інформації, наведеної вище, випливає, що метою діяльності НПУ є реалізація пев-

ної соціальної мети або уніфікація ресурсів соціальної групи з метою досягнення певних цілей, а не отримання прибутку. Цікаво, що виходячи з п. 2 ст. 133.4 ПКУ (див. вище) законодавець не виключає можливості отримання прибутку неприбутковою установою, оскільки ставить однією з вимог до НПУ внесення в установчі документи норми щодо заборони розподілу доходів (прибутків) між учасниками такої організації. Отже, виходячи з логіки державних органів прибуток для неприбуткової організації може бути результатом діяльності, але не її метою.

Водночас ст. 133.4.2 ПКУ передбачено, що доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами [5, ст. 133].

Коли йдеться про класичне підприємство, що здійснює комерційну господарську діяльність, то взаємозалежність між доходом, витратами та прибутком можна зобразити у вигляді формули:

$$I(L) = Rev - Tax - Cost - Ret. Exp, \quad (1)$$

де $I(L)$ – прибуток (збиток);

Rev – виручка від реалізації товарів (робіт, послуг);

Tax – податки, пов'язані з реалізацією продукції, товарів робіт послуг;

$Cost$ – собівартість реалізації товарів (робіт, послуг);

$Ret. Exp$ – інші нерозподілені витрати звітного періоду.

Натомість під час визначення сутності прибутків НПУ ситуація інакша: якщо до кінця грудня 2014 р. у ПКУ існувала ст. 157, норма якої чітко встановлювала перелік доходів НПУ, які звільняються від оподаткування (у контексті видів таких НПУ), то з 01 січня 2015 р. законодавство не встановлює чіткий перелік джерел фінансування діяльності НПУ [6]. Більше того, на сайті територіального органу Державної фіскальної служби України у Львівській області зазначено, що обмежень щодо здійснення неприбутковою організацією, що включена до Реєстру неприбуткових установ та організацій, підприємницької діяльності, яка не встановлена установчими документами, нормами ПКУ не передбачено, але доходи, отримані як результат здійснення підприємницької діяльності, мають бути спрямовані виключно для реалізації цілей, установлених установчими документами такої організації [7]. Позицію львівських податківців розділяють співробітники Головного управління ДФС у м. Києві, які стверджують, що благодійні організації мають повне право здійснювати підприємницьку діяльність та отримувати дохід від неї; водночас наголошують, що такий дохід в жодному разі не може бути розподілений між засновниками та членами такої організації і

має бути спрямований виключно на статутну діяльність такої організації [8].

Відповідно до ст. 133.4.4. ПКУ, установлення контролюючим органом факту використання неприбутковою організацією доходів (прибутків) для цілей інших, аніж передбачено ст. 133.4.2, є підставою для виключення такої організації з Реєстру неприбуткових установ та організацій і нарахування податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств штрафних санкцій і пені відповідно до норм чинного законодавства [5, ст. 133].

Коли йдеться про результати діяльності неприбуткової організації, то їх можна зобразити так:

$$\begin{cases} I(L) = Rev - Targ. Rev. Exp = 0 \\ I(L) = Rev - Targ. Rev. Exp + |NonTarg. Rev. Exp| \neq 0 \end{cases} \quad (2)$$

Звідки,

$$I(L) = |NonTarg. Rev. Exp|, \quad (3)$$

де $I(L)$ – прибуток (збиток);

Rev – доходи, отримані внаслідок здійснення діяльності;

$Targ. Rev. Exp$ – доходи, використані для цілей, передбачених статутною діяльністю;

$NonTarg. Rev. Exp$ – доходи, використані для цілей, непередбачених статутною діяльністю.

Таким чином, сума прибутку для неприбуткової організації завжди буде дорівнювати абсолютному значенню доходів, що неприбуткова організація використала на здійснення діяльності, що не є статутною.

На думку податківців, така сума доходів і є базою оподаткування податком на прибуток, що має бути самостійно обчислений (із застосуванням ставки 18%) і сплачений в установленій ПКУ строк [5].

Під час здійснення своєї діяльності керівництво НПУ повинно враховувати особливості своєї статутної діяльності, оскільки навіть одноразове нецільове використання доходів призведе не лише до нарахування податкового зобов'язання на суму такої операції, а й стане причиною виключення з Реєстру, що фактично є втратою неприбуткового статусу, що, своєю чергою, значно ускладнить процес реалізації мети діяльності такою організацією. Тобто використання доходів на діяльність, яка відрізняється від статутної, може стати приводом до застосування санкцій проти НПУ. Варто зауважити, що під час написання статутної документації керівництво НПУ повинно забезпечити баланс деталізації такої діяльності та чітко слідувати їй. Інакше навіть незначне відхилення від такої діяльності може служити причиною втрати неприбуткового статусу. Наприклад, якщо у статутній документації прописано, що юридична особа здійснює збір коштів та фінансування лікування дітей, хворих на лейкемію, на території певного району Київської області, а неприбуткова установа по факту надасть допомогу дитині, хворій на лей-

кемію, але зареєстрованій на території іншого району цієї ж області, то така допомога може бути розцінена регулюючими органами як відхилення від статутної діяльності. Саме тому інколи неприбуткові установи змушені відмовляти людям з інших регіонів, які звертаються за допомогою.

Варто зазначити, що існує низка доходів, щодо яких органи державної влади дали чітке роз'яснення їх прийнятності для НПУ. До таких доходів належить:

- дохід від продажу власних основних засобів [9];

- відсотки, отримані від розміщення вільних коштів на банківському депозиті [10];

- дохід, отриманий у вигляді позитивного значення курсових різниць від перерахунку іноземної валюти, отриманої як дохід від статутної діяльності [11];

- пошив одягу на замовлення за плату з подальшим спрямуванням отриманих коштів на благодійну діяльність [12]. Варто звернути увагу, що у згаданому Листі ГУ ДФС у Миколаївській області зазначено, що в результаті перевірки установчих документів НПУ виявлено, що серед видів статутної діяльності пошив одягу не вказаний. Тобто право отримувати дохід від пошиву одягу на замовлення за плату виникне у НПУ тільки в тому разі, коли будуть внесені зміни у Статут.

Окремої уваги заслуговує винагорода, що виплачується співробітникам та керівництву НПУ. Вище ми описували обмеження діяльності неприбуткових організацій, то очевидно, що у НПУ не може існувати поняття «дивіденди», оскільки існує пряма заборона на розподіл доходів (прибутку), також учасники неприбуткової організації не зможуть отримати компенсацію у формі майна юридичної особи у разі її ліквідації.

Варто наголосити, що позиції державних органів влади та суб'єктів господарювання повністю співпадають: незважаючи на те що для НПУ заборонений розподіл прибутку між її учасниками, виплати працівникам, що включаються до фонду заробітної плати, не можуть уважатися розподілом прибутку і не можуть призвести до втрати неприбуткового статусу [13].

Відповідно до ст. 1.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, фонд оплати праці складається з:

- фонду основної заробітної плати;
- фонду додаткової заробітної плати;
- інших заохочувальних та компенсаційних виплат [14, ст. 1.3].

Обліковцям, що ведуть бухгалтерський облік у НПУ, та керівництву таких установ

варто сформулювати чітке розуміння того, що органи державної влади визнають деякі види виплат такими, що не можуть здійснюватися неприбутковою організацією. Так, наприклад, внески підприємств згідно з договорами добровільного медичного та пенсійного страхування працівників і членів їхніх сімей відносяться до інших виплат, що не належать до фонду оплати праці [15], отже, здійснення таких витрат може трактуватися як використання доходу для цілей, що не передбачені статутною діяльністю. Також до фонду оплати праці не належать виплати, що здійснюються за рахунок коштів фондів державного та соціального страхування, такі як:

- допомога при вагітності та пологах;
- допомога при народженні дитини;
- допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- допомога на поховання;
- оплата путівок на санаторно-курортне лікування та оздоровлення;
- допомога по частковому безробіттю [15, ст. 3.2].

Ураховуючи значну кількість виплат, що входять до фонду оплати праці, очевидно, що для визначення правомірності та вдоволеності тієї чи іншої виплати для НПУ найбільш оптимальним рішенням було б звернутися за індивідуальною податковою консультацією до ДФС.

Висновки і пропозиції. Сьогодні не існує чіткого визначення сутності прибутку неприбуткової установи. Переважна більшість дефініцій, даних визначними науковцями як минулого, так і сьогодення, стосується прибутку, що отримують комерційні підприємства. Натомість для визначення терміна «прибуток неприбуткової установи» перш за все варто брати до уваги альтруїстичну природу діяльності ПНУ, що закріплена на законодавчому рівні, і трактувати такий прибуток як абсолютне значення доходів, що були використані для здійснення діяльності, що не є статутною діяльністю НПУ.

На законодавчому рівні держава допускає отримання прибутку неприбутковою установою, але наслідками його отримання є нарахування зобов'язання з податку на прибуток та виключення з Реєстру неприбуткових установ і організацій, що автоматично призводить до втрати статусу неприбутковості.

На даному етапі розвитку економіко-правового регулювання діяльності ПНУ існує велика кількість невизначеностей, що, своєю чергою, потребує уніфікації підходів до визначення дозволених витрат та складових елементів фонду оплати праці НПУ.

Список використаних джерел:

1. Криклій О.А. Систематизація теоретичних підходів до визначення сутності поняття «прибуток банку». *Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи Національного банку України*. 2013. 32 с.
2. Маркс К., Енгельс Ф. Полное собрание сочинений : в 50 т. Т. 25. Москва, 1963. 507 с.
3. Найт Ф.Х. Риск, неопределенность и прибыль / пер. с англ. М.Я. Каждана. Москва, 2003. 360 с.
4. Самуэльсон П. Экономика : учебное пособие / пер. с англ. В.Д. Антонова. Севастополь, 1995. 384 с.

5. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14. 112 с.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України № 71-VIII від 28.12.2014. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 7–8. 55 с.
7. Які наслідки для неприбуткової організації, яка здійснює комерційну діяльність, не передбачену в установчих документах, але використовує доходи, отримані від неї на своє утримання. *Державна фіскальна служба України* : вебсайт. URL: <http://lv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/266862.html> (дата звернення: 16.02.2021).
8. Лист Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві від 20.11.2015 № 17816/10/26-15-15-03-11. *Територіальний орган Державної фіскальної служби України у м. Києві* : вебсайт. URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/65138.html> (дата звернення: 11.12.2020).
9. Лист Державної фіскальної служби України від 13.04.2017 № 7896/6/99-99-15-02-02-15. *Державна фіскальна служба України* : вебсайт. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/72113.html> (дата звернення: 20.01.2021).
10. Лист Державної фіскальної служби України від 21.05.2018 № 2238/6/99-99-15-02-02-15/ІПК. *Державна фіскальна служба України* : вебсайт. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/72444.html> (дата звернення: 22.12.2020).
11. Лист Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві від 21.04.2016 № 9374/10/26-15-12-05-11. *Територіальний орган Державної фіскальної служби України у м. Києві* : вебсайт. URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/67836.html> (дата звернення: 12.12.2020).
12. Лист Головного управління Державної фіскальної служби України у Миколаївській області від 07.09.15 № 2154/10/14-29-15-02-20. *Територіальний орган Державної фіскальної служби у Миколаївській області* : вебсайт. URL: <http://mk.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/64017.html> (дата звернення: 18.11.2020).
13. Лист Державної фіскальної служби України від 15.12.2017 № 3018/6/99-99-15-02-02-15/ІПК. *Державна фіскальна служба України* : вебсайт. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/72686.html> (дата звернення: 02.12.2020).
14. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати : Наказ Державного комітету статистики України №5 від 13.01.2004. *Верховна Рада України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text> (дата звернення: 23.12.2020).
15. Індивідуальна податкова консультація : Лист Державної фіскальної служби України від 26.04.2018 № 1889/6/99-99-15-02-02-15. *ІПК. Вісник. Офіційно про податки*. 2018. № 2. 2 с.

References:

1. Krikliy O.A. (2013) Sistematizatsiya teoretichnikh pidkhodiv do viznachennya sutnosti ponyattya «pributok banku» [Systematization of theoretical approaches to defining the essence of the concept of "bank profit"]. *Youth Scientific Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine*, no. 13, pp. 32.
2. Marks K., Engheljs F. (1963) *Polnoe sobranie sochineniy* [Full composition of writings]. Moscow: State Publishing House of Political Literature. (In Russian)
3. Nayt F. (2003) *Risk, neopredelennost i pribyl* [Risk, uncertainty and profit]. Moscow: Delo. (In Russian)
4. Samuelson P. (1995) *Ekonomika* [Economic]. Sevastopol: Akhtiar. (In Russian)
5. Podatkoviy kodeks Ukrayini [Tax code of Ukraine] (19 May 2011). *Vidomosti Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Kyiv: no. 13–14, pp. 112.
6. Zakon Ukrayini Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayini ta deyakikh zakonodavchikh aktiv Ukrayini shchodo podatkovoyi reformi № 71-VIII [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Tax Reform № 71-VIII] (28 December 2014). *Vidomosti Verkhovnoyi Radi Ukrayini*. Kyiv: no. 5–8, pp. 55.
7. State Fiscal Service of Ukraine (2016) Jaki naslidky dlja nepributkovoyi orghanizaciji, jaka zdijsnjuje komercijnu dijalnistj, ne peredbachenu v ustanovchych dokumentakh, ale vykorystovuje dokhody, otrymani vid neji na svoje utrymannja [What are the consequences for a non-profit organization that carries out commercial activities not documented at establishment documents, but uses the income received from it for its maintenance]. (web-site). Available at: <http://lv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/266862.html> (accessed 16 January 2021).
8. Territorial body of the State Fiscal Service of Ukraine in Kyiv (2015). Lyst Gholovnogho upravlinnja Derzhavnoyi fiskaljnoyi sluzhby Ukrayiny u m. Kyjevi vid 20.11.2015 r. № 17816/10/26-15-15-03-11 [Letter of the Center Department of the State Fiscal Service of Ukraine in Kyiv dated 20 November 2015. № 17816/10/26-15-15-03-11]. (web-site). Available at: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/65138.html> (accessed 11 December 2020).
9. State Fiscal Service of Ukraine (2017) Lyst Derzhavnoyi fiskaljnoyi sluzhby Ukrayiny vid 13.04.2017r. № 7896/6/99-99-15-02-02-15 [Letter of the State Fiscal Service of Ukraine dated April 13, 2017. № 7896/6/99-99-15-02-02-15]. (web-site). Available at: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/72444.html> (accessed 22 December 2020).
10. State Fiscal Service of Ukraine (2018) Indyvidualjna podatкова konsultacija : Lyst Derzhavnoyi fiskaljnoyi sluzhby Ukrayiny vid 21.05.2018r. № 2238/6/99-99-15-02-02-15/IPK [Individual tax consultation: Letter of the State Fiscal Service of Ukraine dated May 21, 2018. № 2238/6/99-99-15-02-02-15/IPK]. (web-site). Available at: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/65138.html> (accessed 11 December 2020).
11. Territorial body of the State Fiscal Service of Ukraine in Kyiv (2016) Lyst Gholovnogho upravlinnja Derzhavnoyi fiskaljnoyi sluzhby Ukrayiny u m. Kyjevi vid 21.04.2016r. № 9374/10/26-15-12-05-11 [Letter from the Main Department of the State Fiscal Service of Ukraine in Kyiv dated April 21, 2016. № 9374/10/26-15-12-05-11]. (web-site). Available at: <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/67836.html> (accessed 12 December 2020).

12. Territorial body of the State fiscal service in the Nikolaev region (2015). Lyst Gholovnogho upravlinnja Derzhavnoji fiskaljnoji sluzhby Ukrainy u Mykolajivskij oblasti vid 07.09.15 r. № 2154/10/14-29-15-02-20 [Letter of the Main Department of the State Fiscal Service of Ukraine in the Mykolaiv region dated September 7, 2015. № 2154/10/14-29-15-02-20]. (web-site). Available at: <http://mk.sfs.gov.ua/baner/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/64017.html> (accessed 18 November 2020).
13. State Fiscal Service of Ukraine (2017) Lyst Derzhavnoji fiskaljnoji sluzhby Ukrainy vid 15.12.2017 r. № 3018/6/99-99-15-02-02-15/IPK [Letter of the State Fiscal Service of Ukraine dated 15.12.2017. № 3018/6/99-99-15-02-02-15/IPK]. (web-site). Available at: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/72686.html> (accessed 02 December 2020).
14. Nakaz Derzhavnogho komitetu statystryky Ukrainy №5 vid 13.01.2004 r. Pro zatverdzhennja Instrukciji zi statystryky zarobitnoji platy [Order of the State Statistics Committee of Ukraine № 5 of 13.01.2004 On approval of the Instruction on wage statistics] (13 January 2004). (web-site). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text> (accessed 23 December 2020). <http://kyiv.sfs.gov.ua/baner/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/65138.html> (accessed 11 December 2020).
15. State Fiscal Service of Ukraine (2018) Lyst Derzhavnoji fiskaljnoji sluzhby Ukrainy vid 26.04.2018 r. № 1889/6/99-99-15-02-02-15/IPK [Letter of the State Fiscal Service of Ukraine dated April 26, 2018 № 1889/6/99-99-15-02-02-15/IPK]. *Herald. Officially about taxes*, no. 2, pp. 2.

Баранов С. Н.

Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана

СУЩНОСТЬ ДОХОДОВ И ПРИБЫЛИ НЕПРИБЫЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ И ПОДХОДЫ К ИХ ОПРЕДЕЛЕНИЮ

Резюме

Неприбыльные организации независимо от организационно-правовой формы начинают играть значительную роль в социально-политической и экономической жизни современных государств. Такие организации способствуют развитию гражданского общества и свободы слова, также они могут быть инструментом реализации как долгосрочных, так и краткосрочных целей государства или группы лиц, объединённых по определенному признаку. Именно поэтому нормативно-правовое и налоговое урегулирование деятельности неприбыльных организаций является важным фактором их развития и служит инструментом контроля деятельности неприбыльных учреждений со стороны государства. В статье проанализированы подходы к определению понятия прибыли неприбыльной организации, возможные источники получения прибыли неприбыльным учреждением в соответствии с действующим законодательством и особенности выплаты вознаграждений работникам неприбыльных учреждений.

Ключевые слова: неприбыльная организация, прибыльность, доход, источники получения дохода, доход неприбыльной организации.

Baranov Serhii

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE ESSENCE OF INCOME AND PROFIT OF NON-PROFIT INSTITUTIONS AND APPROACHES TO THEIR DETERMINATION

Summary

The key characteristic of the XXI century is the rapid development of productive resources and information technologies. This feature results in the fast development of new and existing forms of entities and to the globalization of their activities. Non-profit organizations, regardless of organizational and legal form, are beginning to play a significant role in the socio-political and economic life of modern states. Such organizations promote the development of civil society and freedom of speech, and they can be a tool for achieving both the long-term and short-term goals of the state, or a group of people united on a certain basis. That is why the legal and tax regulation of non-profit organizations is an important factor in their development and serves as a tool to control the activities of non-profit institutions by the state. By regulation of the kinds of non-profit activity, the state may promote concepts of national development as, for example, an increase of life term through granting non-profit status to sports clubs and defined hospitals. Such an approach, in the long-term perspective, may result in economic growth through an increase of lifecycle of productive resources. As of today, one of the most discursive categories related to accounting and taxation of non-profit organizations is the concept of profit which appears as a result of excess revenue of the non-profit organization over expenses related to the execution of the statutory activity. In this article, the approaches to the definition of the concept of profit and income of a non-profit institution were analyzed through the analysis of existing approaches to its definition applied to classical business entities, also the definition of a profit of a non-profit organization was proposed. Additionally, possible sources of income of a non-profit institution in accordance with current legislation, and the peculiarities of payment of remuneration to employees of non-profit institutions were analyzed. Moreover, based on the normative requirements of the Ukrainian state authorities the general formula for calculation of the taxable income of non-profit organizations was designed.

Keywords: non-profit organization, profitability, income, sources of income, income of a non-profit institution.